

ВИСШИ СЪДЕБЕН СЪВЕТ	
Регистрационен индекс	Дата
32-00-189	15.10.2013г

До
КОМИСИЯ „МЕЖДУНАРОДНА ДЕЙНОСТ“
НА ВИСШИЯ СЪДЕБЕН СЪВЕТ *Г. 15-Разво*

ДОКЛАД

ОТНОСНО: Посещение на членове на Висшия съдебен съвет – Камен Ситнилски, Светла Петкова, Румен Боев, Галя Георгиева и Елка Атанасова в Турция по покана на Върховния съвет на съдиите и прокурорите на Турция, 6 – 9 май 2013 година.

УВАЖАЕМИ ЧЛЕНОВЕ НА КОМИСИЯТА,

По покана на Върховния съвет на съдиите и прокурорите на Република Турция, в периода 6 – 9 май 2013г. членове на ВСС на Р България посетиха Република Турция и се срещнаха с представители на съдебни органи и Министерство на правосъдието в гр.Анкара и гр.Истанбул.

Съобразно утвърдената програма за посещението, на 6 май 2013г. сутринта членовете на делегацията посетиха Върховния съвет на съдиите и прокурорите на Турция (ВССП). Във Върховния съвет на съдиите и прокурорите на Турция делегацията бе посрещната от г-н Ахмед Хамсичи – Заместник Председател на ВССП на Турция, както и от Несмехан Екинчи и Хава Гюрген – заместник генерални секретари на ВССП на Турция. На срещата присъстваха и Махмут Кенгер – член съдия на ВССП и член на Международния отдел и Исмаил Айдин – член на ВССП. След кратко представяне на участниците в срещата от българска и турска страна, последва мултимедийна презентация за турската съдебна система – структура и правомощия на съдилищата и прокуратурите и на Конституционния съд, кратък преглед на законодателната уредба, правомощия на Висшия съвет на съдиите и прокурорите.

Висшия съвет на съдиите и прокурорите на Турция е орган, който след поправка в Конституцията от 2010г., има нова структура, начин на конституиране и членски състав. Преди измененията на Конституцията от 2010г. ВССП се е състоял от 7 члена, не е бил самостоятелен орган (ЮЛ), нямал е бюджет и секретариат, а е ползвал тези на Министерство на правосъдието. След измененията на Конституцията от 2010г. ВССП е независим орган, има самостоятелен секретариат, бюджет, а министъра на правосъдието председателства заседанията на Съвета с право на глас.

ВССП на Турция се състои от 22 основни и 12 резервни членове, които се избират на квотен принцип. 4 от основните членове се избират от Президента измежду академици по право и адвокати, 10 от членовете / 5 редовни и 5 резервни/ се избират от съдиите и прокурорите от I ранг от Върховния съвет /Върховния касационен съд/ и Държавния съвет /Върховния административен съд/, 7 основни и 4 резервни членове се избират измежду първоинстанционните граждански и наказателни съдии и прокурори, 3 редовни и 2 резервни членове се избират измежду първоинстанционните административни съдии и прокурори, 1 основен и 1 резервен член се избират от членовете на Турската академия по правосъдие / училище за магистрати/. Министърът на правосъдието и помощник секретарят са членове по право на ВССП. Мандата на членовете на ВССП е 4 години с възможност за преизбиране.

Общото годишно събрание на ВССП избира председателя и Заместник председателите на ВССП, определя състава на отделите и секретариата (с представители по квотен принцип), приема решения за закриване и откриване на съдилища, избира членовете на

висшите съдилища и др. Дневния ред за заседанията на ВССП се определя от Председателя и заместник председателите на Съвета. Минималният кворум за провеждане на заседание е 15 члена.

Резервните членове на ВССП са длъжни да заместят редовен член на Съвета само при смърт или преместване на друга работа. При отсъствие по болест на редовен член на Съвета те могат да го заместят по собствено желание.

Дейността на ВССП се осъществява от 3 отдела и Главен секретариат.

Първи отдел се състои от 7 членове избирани на квотен принцип. Дейността им включва назначаване на съдиите и прокурорите и определянето на програмите за обучение на същите. Характерно за Турция е, че всички съдии и прокурори задължително преминават на работа през така наречените съдилища и прокуратури от V до I степен в зависимост от съответните икономически и социални области в Турция, като в съд/прокуратура от всяка степен следва да се работи определен минимум от години / между 2 и 3 години/, преди да се придобие право на преместване в съд /прокуратура от по-висока степен в низходящ ред. Първоначално всеки начинаещ съдия и прокурор се назначава в съд от V степен.

Втори отдел на ВССП също се състои от 7 члена, отново избирани на квотен принцип. Дейността на членовете в него включва действия по повишаване на съдиите и прокурорите, освобождаване от длъжност на съдии и прокурори, решения за повдигане на обвинение срещу съдии и прокурори, както и за преместването им в други учреждения.

Трети отдел на ВССП се състои от 7 члена, също избирани на квотен принцип. Членовете му осъществяват дейност свързана с първоначалното назначаване на магистратите, по ръководство на Съвета на инспекторите, проучване и становища по жалби срещу съдии и прокурори.

Генералния секретариат се състои от 1 генерален секретар и 4 заместник генерални секретари, както и от съдии-докладчици. Членовете на генералния секретариат организират и осъществяват канцеларската дейност на ВССП, подготвят решенията на Съвета, осъществяват процесуално представителство и съхраняват кадровите досиета.

Съвета на инспекторите има 1 председател и двама заместник председатели. Осъществява проверки дали дейността на магистратите е в съответствие със закона.

Решенията на отделите могат да бъдат обжалвани пред Общото събрание в 10-дневен срок от вземането им. Общото събрание проучва случая и се произнася с решение.

Администрацията на ВССП включва 300 служители и двама съдия-докладчици. Към ВССП има и отдел за законопроекти.

В Турция има 5 700 действащи съдилища с 5439 съдии / 3400 мъже и 2039 жени/ и 4064 прокурори / 3800 мъже и 264 жени/. Първоинстанционните съдилища са специализирани / търговски, трудови, морски, по несъстоятелност, за закрила на интелектуалните права/. Наказателните съдилища са 3 вида – мирни наказателни съдилища /: разглеждат дела за престъпления, за които се предвижда до 2 години лишаване от свобода, основните наказателни съдилища разглеждат дела за престъпления, за които наказанието е от 2г. до 10г. лишаване от свобода и тежки наказателни съдилища: разглеждат дела за тежки престъпления, определени в закона, за които се предвижда наказание над 10г. лишаване от свобода. Има и специализирани наказателни съдилища: детски съдилища, за терор и за престъпления против патентните права.

В Турция има и военен съд, който разглежда дела за престъпления, извършени от военни лица срещу военни лица.

На 6 май 2013 година следобяд членовете на делегацията посетиха **Конституционния съд на Р Турция**, в който бяха приети от д-р Алтарслан Алтан – Зам.Председател на Конституционния съд. По време на срещата бяха разяснени историческото развитие и правомощията на Конституционния съд на Р Турция - съдът е създаден през 1961 година и се състои от 17 съдии със 12-годишен мандат. Конституционния съд на Р Турция, освен

типичните правомощия за всеки КС, разглежда и дела за престъпления, извършени от висши държавни и съдебни служители, може да закрива политически партии / при доказване на терористична дейност или действия на насилие или лаицизъм/, както и да им дава препоръки и контролира финансовите им разходи. КС на Турция разглежда и възражения за анулиране на членство в Парламента. При разглеждане на дела за престъпления, извършени от съдии КС действа като наказателен съд по процедурите за разглеждане на наказателни дела.

Условията за назначения като редовни или резервни членовете на Конституционния съд са да бъдат на възраст над четиридесет години и да са завършили висше образование, да имат най-малко петнадесет години стаж като член на преподавателския състав на висшите образователни институции или отработени най-малко петнадесет години на държавна служба или като адвокат. Пределната възраст за членове на КС е 65 години.

Конституционният съд избира Председател и Заместник-председател измежду своите редовни членове за срок от четири години, с тайно гласуване и с абсолютно мнозинство от общия брой на членовете. Те могат да бъдат преизбирани в края на мандата им. Членовете на Конституционния съд нямат право да поема други официални и частни функции.

Особен интерес предизвиква правомощието на КС да разглежда индивидуални жалби. Подаването на индивидуална жалба е свързано със заплащането на такса и изискване на определена форма. На индивидуална жалба право има гражданите и частните ЮЛ. Държавните и общински / обществените / ЮЛ нямат право на такава жалба, освен ако проблема не е свързан със структурата им.

Таксата за подаване на индивидуална жалба е 198 лири и се заплаща при подаване на жалбата. За вида на жалбата има създаден и достъпен формуляр. При доказана невъзможност да се внесе таксата, жалбоподателят може да бъде освободен от заплащането ѝ.

Денят продължи с посещение на **Турската академия по правосъдие**, където членовете на делегацията бяха посрещнати от ръководителя ѝ. По време на посещението ни бяха представени изключително богатата материална база на Академията, включваща няколко учебни корпуса със зали, оборудвани с всички съвременни технически достижения, в които провеждаха обучение младши съдии и прокурори, както и магистрати от Украйна. Академията разполага и с хотел, който се ползва от обучаващите се и външни лица, както и с няколко спортни площадки, фитнес зала и др. помещения за спортуване на закрито. Наред с обучението на магистрати, Академията предоставя обучение и на адвокати, нотариуси и други държавни служители.

Бюджета на Турската академия по правосъдие за 2013 година е 6 500 000 евро. Част от бюджета се формира от собствени приходи / хотела с 350 места, научни публикации, специализирани издания, предоставяне на обучения на външни лица и др./ . Разходите за ползване на хотел от обучаващите се магистрати се поемат от ВССП.

Впечатление предизвика факта, че Турската академия по правосъдие има контакти с подобни институти в 38 страни, сред които липсва България. По този повод от страна на ръководителя на Турската академия по правосъдие и членовете на делегацията бе изразено желание за осъществяване на връзка с НИП във възможно най-скоро време.

Академията по правосъдие е създадена съд Закона за Академията по правосъдие на Турция от 23.07.2003 г., № 4954. Тя е юридическо лице с научна, административна и финансова независимост. Нейните цели са:

- Да следи отблизо промените и развитието на правосъдието и закона;
- Да генерира уникални знания чрез научни проучвания и изследвания и да полага усилия за развитие и разпространението на тези знания сред широката общественост;
- Да организират обучения с цел да придобиване на умения за провеждане на съдебното производство, в съответствие с правата на човека и закона и принципите за справедлив и бърз процес;

- Да разработва национални и международни проекти, както и решения в партньорство със заинтересованите страни.

На 7 май 2010г. посещението в Р Турция – гр.Анкара продължи в **Министерство на правосъдието – отдела по информационни технологии**. По време на срещата с Ръководителя на отдела по информационни технологии и Гурау Батур – съдия в отдела бе представена презентация за **UYAP – системата за електронно правосъдие в Турция**. Системата UYAP включва не само съдилищата и прокуратурите от всички инстанции, но и полиция, жандармерия, Министерство на правосъдието и ВССП.

Системата UYAP е стартирана през 2000 година и през 2008 година е разпространена на територията на цяла Турция. UYAP предоставя и съдебни услуги на адвокати, граждани и фирми. Делата, които преминават през системата, са над 2 000 000. Основен принцип за дейността на системата UYAP е „Повече правосъдие, по-малко бюрокрация“. Дневно системата UYAP се ползва от около 50 000 потребители. За използването ѝ е необходим електронен подпис и личен индивидуален номер.

Както бе посочено – системата се ползва от съдии и прокурори, като новите магистрати преминават специално обучение за използването на UYAP.

Системата се използва и от около 70 000 адвокати.

Техническият персонал, който обслужва системата, е в Министерство на правосъдието – отдела по информационни технологии и се състои от 300 души, сред които 18 съдии и 50 инженери програмисти, а персонала в съдилищата е 1500 души – те са част от ИТ системата.

Системата UYAP позволява месечно да се следи ефективността на работа на 1 съдия. Чрез системата, в реално време, проследихме делата, които разглежда в момента един произволно избран съдия от територията на цяла Турция. Появи се таблица с данни за делата му към деня / 7 май/ - висящи дела, прочетени решения, обжалвани решения, потвърдени, изменени и отменени решения. Всяко решение съответно можеше да бъде прочетено, както и да се получат данни за страните и предмета на избрано дело.

Доклад за ефективността на 1 съдия може да се получи от друга таблица с данни от системата, съдържаща начален брой дела, получени дела, приети решения, обжалвани решения, изменени решения, процент на успех.

Чрез системата UYAP се осъществява и разпределението на делата между съдиите. Годишно 1 съдия от съд в средно големите населени места гледа 1 500 дела.

При разпределението на делата UYAP дава точки на всеки състав, съобразно критерии, определени от ВССП. Висшия съвет на съдиите и прокурорите на Турция е приел 12 критерия, сред които брой обвиняеми лица / до 20 т./, задържани лица / до 10 т./, брой свидетели, тежест на престъплението / от 100 до 5 т./ . При изпращане на делото от прокурора в съда се определя съответния брой точки. Точките като брой нямат ограничение, тъй като казусите могат да бъдат различни. Когато един състав има дела с висок брой точки, системата не му разпределя нови дела, а ги изпраща на състав с по-нисък брой точки. Така, ако едно дело е с много точки, е възможно известно време състава на съда да има за разглеждане само него.

Този начин на разпределение се прилага и при гражданските и при административните дела.

Данните в системата UYAP се въвеждат от служител, съответно служител извършва разпределението на дела.

UYAP има връзка с 33 учреждения. Чрез UYAP може да бъде извършена справка за гражданското състояние, адресна регистрация, роднини, притежавани МПС и други имущества и др.данни на всяко лице от оторизиран потребител на системата / чрез ел.подпис и индивидуален номер/.

UYAP в Турция е завършена, но се подобрява непрекъснато. Целта е премахване на документите на хартия. Всички съдии в Турция имат персонални лаптопи и с тях и

ел.подпис могат от всяка точка на света, чрез Интернет, да се свържат със системата. Така те могат да подпишат съдебното решение и без да се намират в сградата на съда и да го въведат в УУАР. Близка по действие с УУАР е системата в Сидней, Австралия.

Гражданите могат да ползват УУАР с електронен подпис, личното си име и личен номер. Абонат на системата е възможно да станеш само чрез изпращане на SMS-съобщение. В този случай системата ще уведомява абоната за всяко образувано срещу него дело на територията на Турция или дело, по което името му фигурира – било като свидетел, ответник или друго качество. При изпращане на съобщение с име, подобни данни могат да бъдат получени и за трето лице.

УУАР има и система за видеоконференция – позволява разпити чрез видеоконференция, като тази част от системата работи в няколко хиляди съдилища в Турция. Предстои конфигурирането ѝ в посолствата на Турция в различни европейски страна и във всички съдилища в Турция.

УУАР се използва и при атестирането на магистратите, като директно от нея се черпят данните за натовареността им, потвърдени и отменени решения, срочност на разглеждане и решаване на делата и др.

В заключение – възможностите на системата УУАР са изключително впечатляващи и в тази насока, във връзка с разрешаване на проблема с натовареността и случайното разпределение на делата, опита на Турция е много показателен.

Посещението в **Държавния съвет на Турция** се осъществи на 7 май в 13.30 часа. Членовете на делегацията бяха приети от Председателя на Държавния съвет на Р Турция. Последва краткото ни представяне, след което ни бяха представени правомощията и структурата на Държавния съвет. Държавния съвет понастоящем се състои от 156 член съдии и 400 съдия-докладчици.

Турският държавен съвет (турски: Danıştay) е най-висшия административен съд в Република Турция и е със седалище в Анкара. Неговата роля и задачи са предвидени в Конституцията на Турция в рамките на разпоредбите относно върховните съдилища. Съгласно член 155 от турската конституция (1982). Държавният съвет е последната инстанция за преразглеждане на решения, постановени от административните съдилища, които по силата на закона не са от компетентността на други административни съдилища. То е и първата и последната инстанция за специфични случаи, предвидени от закона. Държавният съвет разглежда административни дела, дава своето становище в двумесечен срок по проекти на нормативни актове, условията и договорите, при които се предоставят концесии, засягащи обществени услуги, разглежда проекти на нормативни актове, уреждане административни спорове и изпълнява други функции, предвидени от закона.

Три четвърти от членовете на Държавния съвет се назначават от Висшия съвет на съдиите и прокурорите от административните съдии и прокурори първа категория / първи ранг/, или от лица, за които се счита че упражняват такава професия, а останалата една четвърт се назначава от президента на Република измежду длъжностни лица, отговарящи на изискванията, определени от закона. В момента, в рамките на турския Държавен съвет има 15 състава, 14 от тях са съдебни състави, а един е консултативен състав. Във всеки състав има най-малко пет члена, включително ръководителя на състава. Решенията се приемат с абсолютно мнозинство. Общото събрание на Държавния съвет се състои от 156 члена (президент, генерален адвокат, менгеме президенти, ръководител на отделенията и членове).

Денят завърши с посещение на **Върховния съд на Р Турция** и среща с Председателя му. Върховния съд на Турция в момента се състои от 350 член съдии и 1 000 съдия докладчици, като годишно разглежда 80 000 дела. Съдия-докладчиците прочитат делото и го докладват на член-съдиите, които всяка седмица имат по 25 дела. По отношение на мотивирането на решенията във Върховния съвет – при отменителните решения подробните мотиви са задължителни. При потвърдително решение мотивите са по-кратки.

Върховният съд (турски: Yargitay) е съда, отговарящ за преразглеждане на присъди и съдебни решения, от гледна точка на съответствието със закона, с цел гарантиране уеднаквяването на съдебната практика и осветяване на тълкуването на разпоредбите на съдилищата. Върховният съд е създаден през 1868 г. в Османската Империя, преди възникването на Република Турция. Формирането и начина на работа на този съд са регламентирани в специален кодекс - Кодекс за Върховния съд, № 2797, в сила от 1983 г. Според разпределението на работата, Съдът е разделен на граждански и наказателни състави. Съществуват 23 граждански и 15 наказателни състави. Кворумът за заседание на състава е пет лица, четири от които са членове - съдии и едно е председател на състава. Решенията се вземат с мнозинство гласове. Всички председатели и съдии-членове на гражданската състави образуват Събрание на Гражданските състави. Всички председатели и съдии - членове на наказателните състави съставят Събрание на наказателните състави.

Посещението на делегацията в Р Турция завърши в гр.Истанбул с посещение на **Съдебната палата и срещу с Главния прокурор на Истанбул** – г-н Турхан Чолаккадъ и двама Зам.Главни прокурори – г-н Фикрет Сечен и г-н Атеш Хасан Съозен, които представиха работата си по две медийно известни наказателни дела срещу членове на организации, подготвящи държавен преврат в Турция.

В Съдебната палата се осъществи среща и с **Председателя на Комисията по правосъдие на Истанбул** – г-н Сабри Байендър, който се занимава с кадровите въпроси на съда и прокуратурата в Истанбул – разрешава всякакви административни въпроси, организира изпитите и назначаването на съдебни служители. Подобна комисия съществува във всеки голям съд.

Съдебните служители в Турция се назначават след писмен и устен изпит, след който се разпределят в съответните звена. В Съдебната палата в Турция работят 2300 съдебни служители, а освен тях – още 2700 души, вкл. Охраната и служители по чистотата. Съдиите са 370, а прокурорите – 200. Към всеки състав има секретариат, който организира връчването на призовки. Най-често същите се изпращат по пощата, като призоваването може да стане по телефон, имейл, както и чрез полицията.

В Турция има съдебна полиция, като съдиите и прокурорите по тежки дела имат 24-часова охрана, вкл. И на домовете им.

ИЗГОТВИЛИ: Елка Атанасова
Светла Петкова
Румен Боев
Галя Георгиева
Камен Ситнилски